

ZAOSTŘENO NA ALKOHOL

Vážené kolegyně a kolegové, druhé letošní číslo časopisu Adiktologie je zaměřeno na téma alkoholu. Naleznete zde jak původní články, tak i článek přehledový a kazuistiku. Jeden článek je věnován prevalenci užívání alkoholu a postojům k jeho užívání mezi vysokoškolskými studenty denního studia na vysokých školách na Slovensku. Další je zaměřený na trendy a rizikové faktory nadměrné konzumace alkoholu u českých adolescentů. Pohled do nedávné minulosti nabízí článek, který je věnován struktuře mortality osob ústavně léčených pro poruchy vyvolané alkoholem v ČR v letech 1994–2013. Další článek se zabývá užíváním alkoholu a s ním spojenými problémy mezi studenty oboru sociální práce na vybraných univerzitách v České republice a na Slovensku v rizikových obdobích. Na téma historie péče o závislé na alkoholu naleznete v čísle dva články. První z nich je věnován nejstaršímu specializovanému lůžkovému zařízení pro léčbu závislosti na alkoholu na historickém území Čech a Moravy ve Velkých Kunčicích, druhý je věnován osobnosti Bedřicha Konaříka. Do čísla je zařazen také klinicky orientovaný článek, který se věnuje diagnostice vybraných kognitivních a exekutivních funkcí u osob léčených se syndromem závislosti na alkoholu a její využitelnosti v léčbě a doléčování. Přehledový článek mapuje marné hledání třetí strany mince pozitivního vlivu umírněného pití na lidské zdraví. Uveřejněná kazuistika je věnována depresi a poruchám vyvolaným užíváním alkoholu.

Dobrých zpráv není v našich oborech nikdy dost, dovolte mi tedy, abych se s vámi o jednu z nich podělil. V těchto dnech začíná na Klinice adiktologie 1. lékařské fakulty a VFN fungovat nové centrum, které se bude věnovat tématu veřejného zdraví a alkoholu. Jeho vznik byl umožněn díky grantovým prostředkům Ministerstva zdravotnictví ČR. Jedná o velmi významný počín vzhledem k tomu, že mnohá pracoviště v oboru veřejného zdraví byla v minulosti spíše rušena než rozvíjena.

Centrum má ve svém vínku a také v názvu pojem veřejné zdraví. Jak říká klasická definice, jedná se o vědu a umění prevence onemocnění, prodlužování života a podpory zdraví prostřednictvím organizovaného společenského úsilí. Pro dosažení těchto široce vymezených cílů je třeba využívat multidisciplinární přístup kombinující různé věd-

ní obory od medicíny až po sociální vědy. Úkolem veřejného zdravotnictví je anticipovat a působit preventivně na budoucí problémy, ale také identifikovat problémy současné a nacházet vhodné strategie pro jejich řešení, tyto strategie v praxi realizovat a poté vyhodnotit jejich účinnost a efektivitu.

Nově vzniklé centrum má ambici držet se výše zmíněných charakteristik oboru a kreativním způsobem je rozpracovávat. Budeme rozvíjet přístupy a témata, která jsou na naší klinice etablovaná, ale také otevírat témata související s dynamicky se rozvíjejícími novými vědeckými poznatky i rychle se měnící společenskou praxí. Důsledky alkoholu jako civilizačního zdravotního rizika jsou studovány minimálně ve třech oblastech: v oblasti psychosociální, v oblasti orgánového poškození a v neposlední řadě v oblasti poškození nervového systému v důsledku nepříznivých důsledků alkoholu, psychiatrických onemocnění a léčby závislosti. Víme, že spotřeba alkoholu je výraznou součástí naší kultury. Náš přístup nemůže být a ani nebude naivní. Naší ambicí je vytvářet nebo přispívat k vytváření takových výstupů založených na poznacích, které budou užitečné jak pro akademickou práci, tak i pro rozhodovací a implementační praxi. Budeme spolupracovat se všemi relevantními aktéry doma i v zahraničí, ke spolupráci rádi zveme i vás, čtenářky a čtenáře časopisu Adiktologie.

Ještě v letošním roce se díky podpoře Ministerstva zdravotnictví ČR a dalších subjektů zaměříme na dílčí úpravy a zejména na novou koncepci fungování a vzhledu stránek <http://www.alkoholpodkontrolou.cz>. Naše další aktivita se zaměří na zevrubnou analýzu zdrojů, které se týkají výzkumu alkoholu v rámci akademického a odborného diskursu včetně šedé zóny závěrečných studentských prací. Budeme také analyzovat média, včetně sociálních sítí. V souhrnné a strukturované formě vás budeme pravidelně informovat o tom, co se o tématu alkoholu píše v předních odborných časopisech, ve zprávách mezinárodních organizací (WHO, OEDC), ale v také českých médiích a jak se o alkoholu diskutuje na sociálních sítích. Rádi bychom přispěli k opravě některých obecně oblíbených omylů, které se týkají také konzumace alkoholu a zdraví. Chceme přispět k růstu zdravotní gramotnosti ve vztahu k užívání alkoholu.

V letošním roce se společně s našim projektovým partnerem Státním zdravotním ústavem pustíme do první informační kampaně, která se zaměří na velmi významné téma vztahu alkoholu a nádorových onemocnění. Budeme rozvíjet spolupráci s obdobnými centry v zahraničí a iniciovat diskusi s domácí odbornou i širší veřejností.

Multidisciplinární tým centra je složen jak z pracovníků kliniky, tak i studentů doktorského studijního programu Adiktologie. Naše pojetí zahrnuje obory adiktologie, psychologie, veřejná a sociální politika, sociologie, sociální práce, ale také historie, ekonomie, kriminologie, právo a v neposlední řadě statistika a díky spolupráci s dalšími kolegy z kliniky také příslušné klinické obory.

Věříme, že centrum vytvoří udržitelnou přidanou hodnotu v oblasti zkoumání i praxe společenského zdravotního rizika alkoholu. Jsme si vědomi, že máme nač navazovat v rámci Kliniky adiktologie i práce kolegů z dalších pracovišť u nás i v zahraničí. Zároveň přijímáme výzvu příležitostí a problémů, na které je třeba se aktuálně i do budoucna zaměřit. Výsledky posledních výzkumů v oblasti alkoholu, na kterých se pracovníci centra podíleli, naleznete v některých článcích tohoto čísla.

V Praze 1. září 2017

PhDr. Miroslav Barták, Ph.D.

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze